СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXI. Число 63. Джерзи Сіті, Н. Дж., пятниця, 16. марта, 1923. VOL. XXXI. No. 63. Jersey City, N. J., Friday, March 16, 1923. THREE CENTS

АЛІЯНТСЬКА КОНФЕРЕНЦІЯ АМБАСАДОРІВ ПОСТАВИЛА, ЩО „ВІДДАЄ" УКРАЇНСЬКУ СХІДНУ ГАЛИЧИНУ ПОЛЬЩІ.

АЛІЯНТСЬКА КОНФЕРЕНЦІЯ АМБАСАДОРІВ „ПРИЗНАЄ" ПОЛЬЩІ РИСЬКУ ГРАНИЦЮ, ЯКУ ЇЙ ПРИЗНАЛИ БОЛЬШЕВИКИ, І „ДОДАЄ" ЇЙ ЩЕ СТОЛИЦЮ ЛИТВИ, ВИЛЬНУ.

ПАРИЖ, 14. марта. — На нинішній нараді рішила аліянтська Конференція Амбасадорів признати Польщі тусаму границю, яку їй признали дня 18-ого марта, 1921, московські большевики в Ризі, столиці Латвії.

В той спосіб аліянтські амбасадори віддали Польщі західні українські і білоруські землі, що давнійше належали до Росії, а також і українську Східну Галичину, яка давнійше належала до Австрії. Кромі того признали вони Польщі і столицю Литви, Вильну, з округом.

Як Польща в просьбі до аліянтів, так теж і аліянти у вирішенню сеї справи покликувались головно на риський мировий договір, який підписали московські большевики з Польщею тому два року в Ризі, а який признає їй тусаму границю, що признали нині аліянти, кромі Вильни.

КАЖУТЬ, ЩО АМЕРИКАНСЬКЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО НЕ ПРИЗНАЄ АЛІЯНТСЬКОЇ УХВАЛИ ПРО ПРИНЯТТЄ РИСЬКОЇ РОСІЙСЬКО-ПОЛЬСЬКОЇ ГРАНИЦІ

ВАШИНҐТОН, Д. К., 14. марта. — В тутешніх політичних кругах заявляють, що аліянти знова заскочили Америку несподівано своїм рішеннєм, що признають Польщі ту східну границю, яку їй признали большевики в Ризі.

Тутешні визначні політики заявляють, що сим аліянти запевнюють тільки російсько-польську війну в недалекій будучині, з якої Польща, котра і так тепер вже війною зруйнована фінансово, вийде крайно розбита.

Вони кажуть, що дуже сумніваються, чи американське правительство схоче признати Польщі риську границю. Якщо Америка лишить сю справу нерішеною, так вийде ненормальна річ, що признає державу, але не признає її границь.

Републиканські сенатори кажуть, що вжиють нинішнього рішення аліянтської Конференції Амбасадорів яко арґументу проти вступлення Америки до Ліґи Народів чи світового суду з її рамени, заявляючи, що ті аліянтські збори не респектують жадних міжнародніх постанов ані прав націй і тому вони не заслугують, аби Америка була їх спільником і співвинними їх вчинків.

КАНДИДАТУРА ГАРДИНҐА

ВАШИНҐТОН, Д. К., 14. марта. — Хотяй серед републиканських послів заноситься на бунт при виборах і постановах в палаті послів Конґресу, одначе, як кажуть, серед усіх панує згода щодо поновної номінації президента Гардинґа на президента Злучених Держав при виборах в 1924 році.

БОЛЬШЕВИКИ ВІЗЬМУТЬ УЧАСТЬ В НАРАДІ З РАМЕНИ ЛІҐИ НАРОДІВ

МОСКВА, 14. марта. — Большевицький уряд заявляє, що візьме участь в розоружній конференції в Женеві, у Швайцарії, яку скликує Ліґа Народів.

В сій конференції візьмуть участь держави, які не брали участи у розоружній конференції у Вашинґтоні.

ВІДЧИТ МИТРОПОЛИТА ШЕПТИЦЬКОГО ПРО СПРАВУ ЗЛУКИ ПРАВОСЛАВНОЇ ЦЕРКВИ З КАТОЛИЦЬКОЮ

РИМ (Рускульта), 20. лютого. — Дня 18. лютого с. р. мав український митрополит ґраф Андрій Шептицький реферат про справу злуки Східної Церкви із Західною.

Відчит був уладжений в Орієнтальному Інституті, на який прибуло велике число кардиналів, епископів, богато видних представників католицької мисли і римської аристократії.

Митрополит Шептицький у своїм відчиті опирався на вістях про тяжке положеннє російської церкви, з якого вихід він бачить лише у злуці Сходу зі Заходом. Годі сподіватись, казав митрополит, аби уся Східна Церков получилася із Західною, але треба ожидати, що на сей шлях стане більшина православних Росії. В акції за злукою Церков не слід забувати, що православні значно близші католицизмови аніж протестанти. Притім православні повинні передівсім упевнитись, що католицтво се не тесаме, що латинство. Православні Славяни глядять на східний обряд і старославянську мову як на щось нероздільного з їх релігійними і народніми традиціями. Росіяни з великим зацікавленнєм знакомляться і слідять за акцією Католицької Церкви, яка стремить до зединення, але рішучо відкидають польські способи, які так різко виявилися вчасі української (Берестейської) унії. Представники Західної Церкви, західні релігійні писменники і загалом всі західні католики проявляють дуже велике заінтересованнє церковним питаннєм на Сході. Західні католики повинні ставитись до традицій Сходу з повною пошаною і повагою; повинні їх навчати і старатись зрозуміти дух східно-релігійного думання і східно-релігійних переживань, а передівсім признати, що православний Схід се місце славних християнських традицій. Длятого треба конче, щоби Рим знова потвердив, що на Сході муситься обходити східні традиції й обряди.

Далі згадав митрополит Шептицький про діяльність католицьких добродійних місій в Росії і зазначив, що глибоке враженнє, яке ся діяльність оставляє в серцях, пояснюється тим, що вона також походить зі щирого серця. Любов, казав митрополит Шептицький, притягає серця і розсіває упередження.

ГЕНЕРАЛЬНИЙ ВІКАРІЙ ПЕРЕМИСЬКОЇ ЕПАРХІЇ

Перемиський епископ Иосафат Коциловський іменував ґенеральним вікарієм перемиської епархії о. д-ра Константина Богачевського.

ВЕЛИКИЙ ВИБУХ ДИНАМІТУ В БОРИСЛАВІ

Про вибух в Бориславі одержуємо такі подробиці: При верченню нафтових шибів в Бориславі, коли трудно розширити сверловий отвір, щоби дальше вертіти до наміреної глибини, уживається т. зв. торпедування шибу динамітовими патронами. Цеї операції доконує спеціяльно уповажнена фірма інж. Сеньковскі і Лібельт з Кракова, за ціну 5 мілїонів від одного шибу, при чому фірма відповідає за всякі непожадані наслідки. Дня 14. м. м. в ночі мало відбутися торпедування шибу „Віт" в Бориславі (Раточині) в глибині около 1550 м. Динаміт (18 пачок) ваги около 114 кґ. положили робітники в шибі на лавці над паровою рурою, щоби розігрівся до певної теплоти (тіла), бо доперва тоді динамітові патрони придатні до запущення в глибину шибу. При розгріванню витворюється нітроґліцерина, а та є найнебезпечнійша, бо кожде сильнійше потрясення шибу або сильне замкнення дверей викликує експльозію. В шибі находився лиш один робітник. Около 12. год. в ночі наступила експльозія. Шиб з цілим уладженням розторощило на дрібні тріски, на місци шибової вежі остались вирва глибока на кількадесять кубічних метрів. З усіх дооколичних домів вилетіли шиби з рамами, зеркала, начиння, стелі, стіни порозпадалися. Робітника викинуло около 50 м. від шибу. Глухий, німий і страшно покалічений, в безнадійнім стані. Решта робітників, які були коло шибу, також поглухли від гуку, який було чути в Стрию і Самборі. Розуміється найбільший переполох був в Бориславі, бо все зірвалося на рівні ноги, шкоду обчисляють на 1 міліярд, приратувати 50 мілїонів. По катастрофі була на місци комісія, щоби означити, хто понесить відвічальність за нанесені шкоди. Шиб є власністю фірми „Польські Пшемисл Нафтови".

ВСЕРОСІЙСЬКИЙ КООПЕРАТИВНИЙ БАНК

Затверджено статут Всеросійського кооперативного банку з основним капіталом 10 мілїонів рублів в золоті, розділеним на 100.000 уділів. Резервовий фонд має творитися ляхом відчислення 25 прц. з доходів банку і з процентів від основного капіталу.

АВТОМАТИЧНА ТЕЛЕҐРАФІЧНА СТАЦІЯ В ХАРКОВІ

На останньому засіданню президії ВУЦВК. розглядано справу й кошторис автоматичної телефонічної стації. Президія визнала за потрібне впорядкувати таку стацію в Харкові і зорґанізула в цій справі спеціяльну комісію, в склад якої зійшли: Єрмощенко, Новицький і Гоголів.

ХИБА ВАРТО ЗБИРАТИ ДОЛЯРИ?

Савлови Бараненкови, Жидови-еміґрантови з України, який на еміґрації доробився майна, украдено онодї 3.000 долярів, які уявляють „скромну" сумку 150 мілїонів польських марок. Арештовано його служницю як запідозрілу о крадіж.

ЇМ ЩЕ ЗА МАЛО

Вшехпольські денники розписуються широко на тему того, що польська насильна кольонізація обіймає „тільки" Волинь і Полісся, натомісць „оминає" Східну Галичину (?!). А тимчасом якраз тут „треба нам сотворити той мур крицевих грудий (аж так!) який запевнить Польщі від сходу мир, а гайдамацькі затії Петрушевичів і їм подібних згнобив би з зароді".

ЧОМУ АЛІЯНТИ ВІДДАЛИ ПОЛЬЩІ РИСЬКУ ГРАНИЦЮ?

ПАРИЖ, 14. марта. — Нинішня постанова аліянтської Конференції Амбасадорів про віддачу Польщі чужих і ворожих земель, а особливо української Східної Галичини і литовської столиці Вильни, стрінеться безперечно з різкими протестами і широкою критикою. Вже тепер критикують, що аліянти, як звичайно, так і нині потвердили тільки „доконаний факт", не дивлячись на справедливість або раціональність справи, і загалом нічого не вирішуючи з власної волі або розуміння справи.

Але треба знати, що все те ділось ізза военної загрози, в якій тепер живе нервовим життєм Франція. Вона ізза наїзду на Німеччину боїться вибуху війни, в якій могла би бути лишена самою, або мала би проти себе спільний німецько-російський фронт. Длятого вона хоче поставити проти Росії Польщу і приготовити її до війни проти Росії.

Франція позичила Польщі 400,000,000 паперових франків на военне поготівлє проти Німеччини і Росії, але польський уряд заявив, що се для нього не вистарчає, але що в заплату за рисковний виступ Польщі він домагається, щоби аліянти кромі гроший дали їм ще і ті східні границі, які вже їм дали тому два роки московські большевики мировим договором в Ризі.

Поляки використали теперішнє прикре положеннє Франції і вимогли на ній, що переперла на Конференції Амбасадорів признаннє Польщі її риських східних границь.

ЗОЛОТО І ПЛЯТИНА В РОСІЇ

МОСКВА, 14. марта. — Минулого року большевики добули в копальнях золота і плятини чотири рази більше сього дорогого металю аніж були добули в 1921 році. Одначе і сей добуток був 10 разів менший від добутку з 1913 року.

ПОСЛІДНІ ВІСТИ

ПАРИЖ, 15. марта. — Аліянтська Конференція Амбасадорів здержала рішеннє у справі Східної Галичини, бо перша вістка про віддачу сього краю Польщі викликала там заворушення.

З уваги на сю телеґраму вислано ще кілька телеґрам з протестами від американських Українців проти віддачі Галичини Польщі.

АЛІЯНТСЬКА КОНФЕРЕНЦІЯ АМБАСАДОРІВ ПРИЗНАЄ ПОЛЬЩІ ГРАНИЦЮ РИСЬКОГО ДОГОВОРУ І ВІДДАЄ ЇЙ УКРАЇНСЬКІ ЗАХІДНІ ЗЕМЛІ РАЗОМ ЗІ СХІДНОЮ ГАЛИЧИНОЮ, А ТАКОЖ БІЛОРУСЬКІ ЗАХІДНІ ЗЕМЛІ І ЛИТОВСЬКУ СТОЛИЦЮ ВИЛЬНУ

ПАРИЖ, 14. марта. — Аліянтська Конференція Амбасадорів відбула нині нараду над справою вирішення російсько-польської границі. До сього вирішення вона взялась яко спадкоємець аліянтської Найвисшої Ради мирової конференції в Парижі, котра віддала їй свої повновласти в 1919 році.

На нинішній остаточній нараді Конференції Амбасадорів не було ані заступника Польщі ані Росії. Аліянтські амбасадори рішили про російсько-польську границю самі. Одначе вони знали погляд польського уряду на сю справу, а щодо Росії то вони мали повновласну заяву, що Росія не зможе протестувати проти постанови Конференції Амбасадорів, бо вона дістає точнісько сі границі, які їй признано в мировому договорі з Польщею в Ризі, дня 18-го марта, 1921.

Через признаннє риської границі аліянтська Конференція Амбасадорів віддала Польщі Східну Галичину, бо сей край належить до країв, які їй признали большевицькі делеґати в Ризі.

АЛІЯНТСЬКА КОНФЕРЕНЦІЯ АМБАСАДОРІВ ПЕРЕД ВИРІШЕННЄМ ПРО СХІДНУ ГАЛИЧИНУ НЕ ХОТІЛА ВИСЛУХАТИ ОБОРОНИ УКРАЇНСЬКОЇ СТОРОНИ

ПАРИЖ, 14. марта. — Аліянтську Конференцію Амбасадорів прошено, щоби здержалася з вирішенням про справу Східної Галичини, щоби дати змогу бувшому державному секретареви Злучених Держав, Бейнбриджеви Колбі представити домаганнє в імени українського народу. Але се домаганнє відкинено.

Конференція Амбасадорів відповіла, що вона не є збором судового характеру, перед яким можна представляти правні арґументи сторін, та що перед вирішенням не переслухувано також ані представників Польщі, ані Литви, ані Росії.

ПОЛЬСЬКІ БЕЗУПИННІ ПРОСЬБИ ДО АЛІЯНТІВ У СПРАВІ ПРИЗНАННЯ ПОЛЬЩІ ЧУЖИХ ЗЕМЕЛЬ.

ПАРИЖ, 14. марта. — Польське правительство в останньому часі було вельми занепокоєне ізза того, що аліянти досі не вирішили справи Східної Галичини.

Недавно польський премієр ґенерал Сікорський заявив, що російсько-польська границя вирішена мировим договором в Ризі, яка обіймає також Східну Галичину, та що сеї границі ніхто не може оспорювати. Він се говорив на адресу Українців, а також і аліянтів, котрих польський уряд в останньому часі безупинно просив, щоби признали Польщі Східну Галичину разом з другими землями, які їй признали большевики в риському договорі.

Для сеї мети польський уряд вислав теж до Парижа свого міністра заграничних справ графа Скршинського, котрий мав тут з аліянтами відбути конференцію у справі признання Польщі східної границі, а також у справі інших справ, які є тепер на порядку дня в европейській ситуації.

ПРОПАҐАНДА ЗА ФЕДЕРАЦІЄЮ УКРАЇНИ З РОСІЄЮ.

ЗАГРЕБ, Югославія (Рускульта), 16. лютого. — Сюди наспіли вісти, що в Західній Европі орґанізується нову „Російсько-Українську Федеративну Партію", якої основною засадою є клич: „За Україну, але не проти Росії".

Провідники сеї партії кажуть, що Росія й Україна з уваги на звязь реально-політичних інтересів і на спільний досвід останніх літ прийшли до переконання, що як централізм так і намір повного відірвання від Росії приводять лише до сумних наслідків. Длятого нова партія кладе в основу своєї програми федеративну звязь з Росією, допускаючи самостійність яко переходову степень.

Одною з точок програми нової федеративної партії є повне виключеннє якогонебудь порозуміння або компромісу із советською Росією.

БОЛЬШЕВИКИ У СПРАВІ ПРИСТАНІ МЕМЕЛЯ І РІКИ НІМАНА.

МОСКВА, 14. марта. — Московський большевицький уряд повідомив аліянтські держави і Німеччину, що він не признає жадної аліянтської умови щодо пристані Мемеля і ріки Німана.

"SVOBODA" (LIBERTY)

FOUNDED 1893.

Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА.	
Three cents the copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates.		В Джерзи Сити і заграницею.	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1888 Montgomery.

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

НОВІ НОЖІ НА ЗАРІЗАННЄ ПОЛЬСЬКОЇ РЕПУБЛИКИ.

Аліянти і президент Вилсон обіцювали вчасі світової війни ВІДБУДОВАННЄ ПОЛЬЩІ НА НЕОСПОРИМО ПОЛЬСЬКИХ ЗЕМЛЯХ, на тих землях, які у переважаючій більшости замешкують Поляки.

Але вже в париському мировому договорі дали новвідбудованій Польщі часть Шлеска і коридор до пристані Данціга, де є німецька більшість, і тим вручили молодій польській републиці перший ніж на її зарізанне.

Опісля московські большевики в мировому договорі в Ризі віддали Польщі західні українські землі, разом із Східною Галичиною, та західні білоруські землі, і тим вручили молодій польській републиці нові ножі на її зарізанне.

А ось дня 14-ого с. м. аліянтська Конференція Амбасадорів віддала Польщі знова всі ті землі, які їй віддали московські большевики тому два роки в Ризі, і тим вручили молодій польській републиці знова нові ножі на її зарізанне.

Тепер Польща має половину населення ЧУЖОГО І ВОРОЖОГО, отже має доволі ножів, аби її зарізали на смерть.

Допустились московські большевики злочину супроти гнобленого віками народу українського і білоруського, віддаючи їх в кайдани польської шляхти, але рівночасно віддали вони Польщі і ножі на її убитте. Се ще можна зрозуміти у большевиків, які кажуть, що не є приятелями Польщі.

Але тепер зробили тесаме що большевики — приятелі Польщі, аліянти... Зробила се найбільша приятелька Польщі, Франція. Вона не тільки допустилаєь хвилево страшного злочину над Українцями, Білорусинами і Литовцями, але допустилась також злочину і на Польщі, бо віддаючи їй чужі і ворожі народи, передали їй в руки ножі на її зарізанне на смерть.

Чи аліянти не бачать, що світова війна принесла КОНЕЦЬ ІМПЕРІЯМ: німецькій, австрійській, угорській, турецькій, російській?

Чи вони не бачать, що недавно гримнула У СВІТОВІЙ ВІЙНІ НИМИ ТАКИ ЗБУДОВАНА ІМПЕРІЯ ГРЕЦЬКА, КОТРА НЕДАВНО МУСІЛА ВЕРНУТИСЬ ДО СВОЇХ НАЦІОНАЛЬНИХ ГРАНИЦЬ?

Чи вони не бачать, що імперії віджились?

Чи вони не бачать, що зрозуміла се найбільша світова імперія Велика Британія і перемінює свою імперію на союз держав? Чи не бачать, що навіть під самим боком збудувала у себе державу ірляндську?

Що їм забагається ще тепер будувати нову, але середньовічну давно віджиту, польську імперію на чужих і ворожих землях, серед моря її ворогів?

Чи не бачать, що сим несуть ПЕВНУ СМЕРТЬ не тільки польській імперії але і самій етноґрафічній Польщі?

Але може бачать, та не знають іншої ради, як се буває у нещастю.

Та бачать се нападені й ограбовані з прав чоловіка народи.

Вони бачать і приймають визов злочинних ґрабіжників, насильників і міжнародніх розбишак.

Вони приймають визов і йдуть до бою.

І можуть запевнити тих аліянтів, що ножі, які вони віддали Польщі в руки, зготують їй скору смерть.

ЮВИЛЕЙ ДУХНОВИЧА НА ПІДКАРПАТСЬКІЙ РУСИ.

Головний виділ товариства „Просвіта" в Ужгороді випустив заклик у справі відсвяткования 120-тих роковин уродження найбільшого поета на Підкарпатській Руси, що перший зачав писати народньою мовою, ОЛЕКСАНДРА ДУХНОВИЧА. У відозві сказано:

„Дотепер нам не можна було відсвяткувати гідно Його памяти. Але сьогодня від 120-літнього ювилею його уродження хай день 24. квітня стане нашим національним святом, най кождого року 24. квітня не буде Русина, котрий не пошанував би памяти нашого найбільшого підкарпатсько-руського поета"... „Кличемо всіх, в кого беться щире руське серце, кому святе імя Духновича, пошанувати його память та в той спосіб піднести в день його свята руський дух і національну свідомість".

Філії і читальні візвав виділ устроїти дня 24. квітня свята Духновича, а для свята в Ужгороді покликав окремий комітет.

ПРИНЯЛИ НАРОДНУ И УКРАЇНСЬКУ ЛІТЕРАТУРУ.

Дня 20. лютого відбулася в Шкільнім відділі в Ужгороді язиковна анкета в справі наукового пляну в середніх школах.

Мимотого, що повідомленне було розіслане разом із дневним порядком давно, то представники середніх шкіл приїхали без плянів. Був лише предложений плян д-ра Панькевича, Українця. По довгій дискусії приняла конференція цілий плян, що приписує українську літературу майже в такім самім розкладі як в Галичині.

Шкільний референт Пешек заявив на закінченне нарад, що плян принятий і коли хтось із ним не погоджується, той може подякувати за службу. Як се буде в смак доморослим і приблукавшим кацапам можна собі уявити.

В ПЯТІ РОКОВИНИ БЕРЕСТЕЙСЬКОГО МИРА.

(Від власного кореспондента).

Сьогодня минає 5 літ, як в українськім місті Бересті, дня 9. лютого 1918 р., був підписаний перший мировий договір, заключений у світовій війні, а саме мировий договір між Німеччиною, Австро-Угорщиною, Болгарією і Туреччиною і **Українською Народньою Републикою.**

Перший артикул сього договору звучав:

„Німеччина, Австро-Угорщина, Болгарія і Туреччина з одного боку і Українська Народня Република з другого боку заявляють, що военний стан між ними скінчився. Договірні сторони ухвалили на далі жити з собою в мирі і приязни".

Заключаючи Берестейський договір, Українська Народня Република вступила в міжнароднє життє як самостійна держава, як член міжнародньої громади держав, як підмет міжнародного права.

Німеччина, Австро-Угорщина, Болгарія й Туреччина, заключаючи мировий договір з Українською Народньою Републикою, ствердили, що вони вважають її самостійною державою, повноправним членом міжнародньої громади держав, підметом міжнародного права.

Так Українська Народня Република одержала повне міжнародньо-правне признаннє чотирох держав, з яких дві належали до найбільших держав Европи.

* * *

Час від вибуху революції в Росії в марті 1917 р. до заключення Берестейського мира 9. лютого 1918 р. — се час напруженої боротьби і праці для утворення української держави.

Коли перейдемо думкою сей час: від утворення Української Центральної Ради до заключення Берестейського договору, — то побачимо, який великанський поступ зробила Україна в сім короткім часі на шляху до своєє державної незалежности.

Українська Центральна Рада утворилася як громадянська орґанізація, яка мала заступати інтереси українського народу в революційсій. В своїй діяльности вона перетворилася в орґан найвисшої державної влади на Україні, а Україна в незалежну Українську Народню Републику.

Головні моменти в сім розвитку української політичної думки й українського державного будівництва зазначують чотири універсали Української Центральної Ради.

Ось **перший** універсал з 10. червня 1917 р., перше слово бунту України проти московського поневолення.

Українська Центральна Рада, стоячи на становищи єдности Росії, домагалася через своїх делеґатів від російського тимчасового правительства, щоб воно заявило, що в новій Росії Україна буде мати автономію. Одначе російське тимчасове правительство відкидає се домагання.

У відповідь на се появляється „Універсал Української Центральної Ради до Українського Народу, на Україні і поза Україною сущого".

„Від нині ми самі будемо творити наше життє!" — говориться в сім універсалі.

Так впало перше слово бунту України проти Московщини, перший прояв волі України вирватися з кайдан московської неволі.

Налякана Московщина йде на уступки, обіцює Україні автономію в російській державі.

Українська політична думка не була ще на стільки ясна, щоби відкинути всяку залежність від Московщини.

Між російським тимчасовим правительством і Українською Центральною Радою йдуть переговори, які доводять до порозуміння. Про заключенне сього порозуміння оповіщає **другий** універсал Української Центральної Ради з 3. липня 1917 р.

Україна одержала автономію. Одначе тільки на словах.

Хитрий Москаль знов збирається обдурити Україну. В дальших нарадах про переведенне автономії в життє російське тимчасове правительство обрізує територію України, обрізує її автономні брава, аж в кінці збирається нанести Україні рішаючий удар і знести автономію України, а Українську Центральну Раду й утворений нею Ґенеральний Секретаріят (кабінет) запроторити в московську тюрму.

Одначе часу на се не стало, бо большевицька революція в Петербурзі повалила російське тимчасове правительство.

На території Росії починається нова громадянська війна. Большевики, прихильники дотеперішнього тимчасового правительства, царська реакція — все се утворює хаос громадянської війни.

Українська Центральна Рада хоче охоронити Україну від сього хаосу, хоче відділити її від решти Росії й завести на ній лад.

Появляється **третій** універсал з 7. падолиста, 1917 р., в якім Українська Центральна Рада оголошує:

„Від нині Україна стає Українською Народньою Републикою".

Так народжується українська держава.

Правда, в третім універсалі сказано, що Українська Народня Република хоче утворити федерацію з иншими державами, які утворюються на території бувшої Росії. Значить, ідея повного відділення від Московщини ще не зовсім дозріла.

Одначе відділенне вже почалося. А дальші події швидко ведуть до того, що ідея української державної незалежности дозріває.

Большевицька Московщина йде війною на Українську Народню Републику.

Рівночасно Українська Народня Република висилає свою мирову делеґацію до Берестя, на мирову конференцію, яка почалася між Німеччиною, Австро-Угорщиною, Болгарією й Туреччиною з одного і большевицькою Московщиною з другого боку.

Московсько-українська війна переноситься на Берестейську мирову конференцію. Делеґація большевицької Московщини заявляє, що Українська Центральна Рада не має права виступати в імени України, що на Україні, в Харкові, утворилося „селянсько-робітничо-жовнірське правительство", яке признає над Україною власть большевицького правительства Московщини.

Серед важких боїв проти большевицької Московщини Українська Центральна Рада рішає проголосити державну незалежність Української Народньої Републики і заключити мир з Німеччиною, Австро-Угорщиною, Болгарією й Туреччиною.

Появляється **четвертий** універсал з 22. січня 1918 р., який голосить:

„Від нині Українська Народня Република стає самостійною, ні від кого незалежною, вільною, суверенною Державою Українського Народу".

Оружні бої з московською інвазією і дипльоматичні бої на мировій конференції в Берестю з делеґацією большевицької Московщини ведуться далі.

На дипльоматичнім полі Українська Народня Република відносить побіду: Німеччина, Австро-Угорщина, Болгарія й Туреччина рішили признати Українську Народню Републику й заключити з нею мировий договір, який підписують 9. лютого 1918 р.

Одначе рівночасно в оружнім бою перемагає большевицька Московщина. День перед підписаннем Берестейського договору Київ паде в московські руки, московська інвазія заливає майже всю Україну.

Українська Центральна Рада кличе на поміч своїх нових союзників: Німеччину й Австро-Угорщину.

Поміч приходить. Німецькі й австро-угорські війска протягом місяця очищують Українську Народню Републику від московської інвазії.

Рівночасно мировим договором з большевицькою Московщиною в Берестю з 3. марта 1918 р. Німеччина, Австро-Угорщина, Болгарія й Туреччина обовязують большевицьку Московщину признати Українську Народню Републику, вивести з неї свої війска і заключити з нею мировий договір.

* * *

Заключуючи Берестейський мир, Українська Народня Република думала таким способом забезпечити свою державну незалежність на-зверх і одержати змогу мирної праці над своєю внутрішньою державною будовою.

Не так склалося, як ждалося.

Поміч Німеччини й Австро-Угорщини проти большевицької Московщини перемінилася швидко в окупацію України Німеччиною й Австро-Угорщиною.

Конфлікт, який на сім тлі повстав між Українською Центральною Радою й командами німецької й австро-угорської армії, довів до того, що команда німецької армії розвязала Українську Центральну Раду й на її місце утворила нову державну владу в особі гетьмана Скоропадського.

З хвилею, коли Німеччина й Австро-Угорщина, побиті державами антанти, не могли дати гетьманови Скоропадському охорони, проти нього піднялося повстаннє, підготовлене Українським Національним Союзом, зложеним з тих українських політичних ґруп, які творили Українську Центральну Раду.

Державну владу на Україні обняла Директорія Української Народньої Републики, яка одначе не встоялася в нерівній боротьбі проти двох ворогів-сусідів: Московщини й Польщі.

Україну знов залила большевицько-московська інвазія, а рівночасно західні землі України захопила Польща. В кінці рижським договором оба сі вороги України поділилися українськими землями.

* * *

Побідні держави антанти, диктуючи мир своїм побідженим противникам Німеччині, Австро-Угорщині, Болгарії й Туреччині, не забули і про берестейський договір. В усіх мирових договорах між державами антанти й висше названими побідженими державами знаходиться постанова, де побіджені держави годяться на уневажненне Берестейського договору і взагалі всіх договорів, які вони заключили з державами на території бувшої Росії.

Так уневажнено також Берестейський договір з 9. лютого, 1918 р.

Побідна Франція й Англія забули, як вони ще перед заключеннем Берестейського договору навязали були дипльоматичні зносини з Українською Народньою Републикою.

* * *

В звязку з подіями, які наступили на Україні наслідком Берестейського договору, часто чуємо різку критику, звернену проти Української Центральної Ради. Звалюється на неї всю вину за те, що будова української держави потерпіла невдачу.

На сім місци я не маю наміру входити в розгляд сеї справи.

Одначе хочу зазначити, що згадана критика Української Центральної Ради є дуже одностороння і не справедлива. Вона не узгляднює відносин, в яких утворилася і працювала Українська Центральна Рада. Не бачить тої величезної творчої роботи, яку зробила Українська Центральна Рада. І не звертає уваги на ті величезні міжнародні трудности, серед яких будова держави навіть для нації з більшою національно-державною свідомістю, ніж се було, могло бути на Україні, була майже понад сили.

Коли уляжуться політичні пристрасти і прийде час на спокійний історичний розгляд, тоді заслуги Української Центральної Ради знайдуть признаннє на сторінках історії будови української держави.

Прага, 9. лютого, 1923.

Др. Михайло Лозинський.

МОЛОДА УКРАЇНА

(В пяту річницю проголошення Укр. Нар. Републики).

Богато слів, богато мови
Пливе тепер, що дня у вас:
—Наш люд в ярмі! Наш край в оковах!
Останній волі луч вже згас.
Куди-ж нам йти? Ні жмінки віри!
Кінець вже боротьбі святій.
Там власть, там міць! В нас знов зневіра,
А сумно так, мов в труні сій

На щасте в сумерках сих тихо
Сноявиий цвіт з руїн встає
І шепче вам: — Ще щезне лихо!
Ще вітер хмари розвіє.
Трудіться лиш. Нова-ж підмога
Йде вашим мученим шляхом,
Се ми, що з раня в ту дорогу
Пішли з піднесеним чолом.

Се ми, сі діти, кість із кости
І кров із крови тих батьків,
Що калинові клали мости
До волі сонячних верхів.
Се ми, з якими вас лучила
Журба, туга, та сотки мрій,
Як приходилось вам в безсиллю
За Збруч іти, мов птах в вирій.

Се ми, з якими ви прощались
В тифозних муках по степах,
Як вас нераз тортурували
Ті чрезвичайки — по тюрмах.
Се ми, які вам несли цвіти
За крати, дроти, до тюрем!
Се ми, що жили вашим світом
І вашим вже шляхом ідем.

Трудіться лиш! Ось ще хвилина,
А сонце Волі нам зійде!
Глядіть! — Молода Україна —
Вам всім до помочи вже йде.

Володимир Хронович.

СПРАВА УКРАЇНСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ У ЛЬВОВІ

ПОКЛИК ДО УКРАЇНСЬКОГО ГРОМАДЯНСТВА В АМЕРИЦІ.

Вже четвертий рік істнує у Львові найвищий осередок науки і знання, святиння плекання українського слова та своєрідньої культури—український університет. Повстав він силою законів розвою живого народу, як могучий вислів його загальної волі, як пекуча конечність виявлення найглубщих потреб народнього духа. Здвигнено його серед надмірних зусиль відроджуючоїся нації для виховування в свобідних умовах праці грядучих поколінь українського народу, який криє в своїй души великі і цінні засоби творчої енергії життя і мусить проявити їх на зверх у формі рідних звуків!

Ціну і вартість високих шкіл, університету, академії наук та мистецтва для культурного розвою суспільного життя народу знає тільки цей народ, що не мав їх і лише по тяжких трудах, в твердій боротьбі з великим вкладом самопожертвовання здобув їх, та встановив істнування і дальший розвій їх на міцних непохитних основах, які ніколи не бліднуть в історії визвольної боротьби, на високій свідомости загалу і жертві крови, з якої зродився великий чин. Ніякий найлютіщий, найбільш безглядний ворог не в силі знищити твору довершеного руками широких мас, твору, що повстав з волі загалу і носить на собі печать спільних змагань цілого народу, що осівдомив собі і почув власну силу.

В життю многих культурних народів бачимо, що сила і значіння їх зростали постепенно і залежно від зросту числа шкіл — від найнищих до найвищих. І тільки ці народи, що зрозуміли велику вагу школи, а головно вищих научних інституцій, змогли при їх помочі пробити шлях до загального освідомлення широких своїх мас і тим способом дійти до тревалої сили. З народом, що не має ніякої вищої школи ніхто не числиться! Він стає погноєм для сильніщих своїх сусідів, його використовують всюди, він стає тим обездоленим наймитом запряженим в чуже ярмо, який засуджений на вічні побої і німий послух. Школа є одиноким правдивим місцем бунту-протесту проти всякого поневолення. Школа через виховання стає основою свідомої сили народу! Найвищі школи є головними осередними нервами великих народніх орґанізмів; вони оживляють їх свіжими струями знання і виховання, вони єднають в собі почуття збірної духової сили та направляють творчість народу в певне русло, дають їм імя, напрям і місце призначення.

Не дивниця, що вороги присвячують найбільше уваги пробудженню волі знання і освіти у поневоленого народу. Вони пильно і уважно приглядаються зростаючій його орґанізації, як закладанню всякого рода шкіл і освітних інституцій і завзято продумують над всіми можливими способами, щоби тільки здавити, спинити в заро́ді всякий освітний рух свойого раба. Їх не лякають найстрашніщі та найбільш звірські методи гнету, бо вони знають, що їхне панування скінчиться, коли поневолений раб народиться в світлі знання і освіти до нового життя і неустрашимий тоді — скине раз на все наложені пута неволі і темноти.

І ми — пять міліоновий відлам українського народу находимо на собі найкращий примір цього! До недавна ще ми були позбавлені своєї найвищої святині науки — свойого університету. Наші вороги представляли нас всюди як народ неосвічений; без власної вищої культури. І їм вірили, бо ми не мали своїх вищих шкіл, звідки луналоб наше рідне слово, де творилаєьби наша культура, якою і тільки якою можнаби було переконати світ про наші права до свобідного розвою, до власного державного життя.

Зрозуміла це українська академічна молодь, коли підняла ще за австрійсько-польської влади боротьбу за свій власний університет. Розумів це глубоко студент прав Адам Коцко, коли в 1910 р. станув на барикадах львівського університету, де й потекла його молода кров за права народу. Визвольна боротьба українського народу в Галичині 1918—1920 скріпила і загартувала українське громадянство в боротьбі за свої права та переконала його невідклично про необхідність заснування своїх найвищих центрів науки. Мимо несприятливих умов, не дивлячись на дикі вибрики ворожої жорстокости, труси, нагінки, масові арешти — воно взялось за утворення своєї святині науки у Львові, щоби дати цим змогу українським студентам вчитись в рідній мові на своїй землі та плекати і виявляти на зовні своє знання і культуру, знаючи добре, що тільки свій власний університет може дати народові певних і совісних оборонців та сторожів народніх прав. Много терпінь, диких знущань перенесло і досі переносить українське громадянство Галичини за свої права до найвищої школи, нечувані шикани спадають на українське студентство за це, що воно вчиться на свойому університеті. Но нічого не здавить, не повалить довершеного твору, ніхто не в силі спинити могучої думки, що стремить до світла!

Український університет удержуєть нині виключно грошевими дарами, які складає на нього загал українського громадянства. Дальше істнування та розвій українського університету та инших вищих шкіл у Львові зависить від самого же народу, який в утворенню його дав незаперечний доказ своєї живучости та освідомлення своїх найвищих духових інтересів. Нехай не буде серед укр. громадянства нікого, що не бувби в силі бачити в укр. університеті здійснення своїх особистих стремлінь! Нехай факт істнування укр. найвищої школи у Львові стане для кождого свідомого Українця почуттям власної сили і перемоги над всіми затіями ворога! Бо університет — це культурний здобуток загально-народній. Він не служить ні партіям, ні клясам а є власністю цілого народу. Тому до піддержання його як в моральному так матеріяльному розумінню мусить бути зобовязаний кождий Українець, інтелігент, робітник чи селянин.

Три звуки великої народньої молитви мусять врости в серце кождого члена української семії:

„Український університет є знаком суспільної зрілости і розвою духової культури українського народу".

„Український університет є одною з найпевніщих доріг до здобуття в майбутньому свобідних умов державного життя".

„Український університет повстав в столиці галицьких князів і тільки тут на прадідній землі жде його велике святе завдання обєднати всі сили творчого українського духа для кращого будучого українського народу".

Львів, дня 1. січня, 1923.

Укр. Краєва Студентська Рада.

* * *

Всю українську пресу в Злучених Державах проситься о ласкавий передрук сеї відозви, а Шановне Громадянство о переданне її з рук до рук.

Жертви, які в цілости і оплатно будуть передані Українській Краєвій Студентській Раді у Львові, проситься слати на адресу:

UKRAINIAN YOUNG MEN & WOMEN'S ASS'N,
30 E. 7th Street, New York, N. Y.

Звіти з кождої хочби найменьшої жертви, і її посилка будуть правильно що місяця проголошувані в українській пресі тут, і поквітовані зі Львова.

Передаючи сю відозву і жертвуючи на ту ціль повну услужність Шановному Українському Громадянству, після уповажнення від У. К. С. Р. у Львові, сміємо надіятися щирого піддертя від кождого, в кім українське серце беться.

ЗА ТОВ. УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІЖИ В НЮ ЙОРКУ:

Богдан О. Каштанюк, голова;
Омелян Коцко, писар.

ПОВІДОМЛЕННЄ.

Дня 20-го с. м. у вівторок, вечером о год. 8-ій в канцелярії У. Н. Союза 83 Ґренд Стріт, Джерзи Сіти, відбудеся важна орґанізаційна, місцевого характеру нарада представників всіх правосильних відділів У. Н. Союза з Джерзи Сіти, Н. Дж., на яку, проситься всіх інтересованих точно в означений час явитись.

І. Каштанюк, гол. рек. секр. У. Н. С.

ЖИДИ Й УКРАЇНЦІ В ПОЛЬСЬКІМ СОЙМІ

Відгуком справи Східної Галичини в польськім соймі являється промова посла Ількова, який іменем українського населення Сх. Галичини зложив заяву, що Українці, маючи до вибору між Росією і Польщею, прилучуються до сих останніх.

Кілька днів передтим внесено зі сторони клюбу східно-галицьких жидівсько-національних послів інтерпеляцію, якої предметом є поновне принятте до служби українських зелізничих урядників у Стрию [illegible].

Правне заступництво українського народу у Сх. Галичині а іменно її Національна Рада і Правительство Президента Національної Ради, д-ра Е. Петрушевича, яке без сумніву має за собою моральний авторитет, ствердило окремою заявою, що Ільків як одиниця, що стоїть поза національним українським фронтом, немає ніякого права складати іменем українського населення якісь заяви. Щож до інтерпеляції жидівсько-національних послів у справі українських урядовців, то супроти неї українське заступництво не заняло ніякого становища в негативнім напрямі.

Ті два епізоди характеризують найкраще положенне жидівського народу у Сх. Галичині і його відношенне, як до польської державности, так і до українського народу.

Боротьба між Поляками й Українцями, яка треває вже цілі століття, і має жерелом насильства, доконувані польською національно -- імперіялістичною меншістю велико-земельних власників над гнобленою і визискуваною українською більшістю, врізується також в житте жидівського народу, який попав між польський молот і українське ковало.

Суспільне розміщенне й господарське положенне Жидів у Сх. Галичині, які, не маючи трівких звязків з землею, творять міський елемент дрібноміщанства та сеї кляси, що, сказатиб, живе з воздуху, є причиною, що Жид, коли йому прийдеться заняти таке або инше політичне становище, немає повної свободи рішення. Підчас коли Поляки й Українці в засаді можуть вести політику sub specie aeternitatis і не потребують робити ніяких концесій біжучим справам дня, то жидівському народови у Сх. Галичині, який на кождім кроці є залежний від терору міських і державних адміністраційних властий в области торговлі і промислу, у справах концесій і всякого роду свобідного звання, є дуже тяжко вести принципіяльну політику й тому він виявляє нахил до роблення концесій. Такою концесією була також співучасть жидівського народу у Сх. Галичині в останніх виборах до польського сойму.

Жиди знали і знають добре, що їх визволенне єу Сх. Галичині може наступити тільки рівночасно з визволеннем українського народу і з його самостійністю, бо як довго польська меншість, сперта на штики, насилує українське населенне, так довго грозить Жидам небезпека, що їх ужиється як орудде насильства.

Сей, у своїх життєвих основах дуже хиткий елемент, не тяжко військовій і державні перемозі утрудньованнем життєвих умовин, а також при помочі гноблень і погромів переконати про те, що Жидам треба — заявитися за Поляками. Але навіть серед таких дуже тяжких умов був і є між Жидами Сх. Галичини напрям, який на перекір трудностям дня змагається проти сього, аби ненависть Українців проти Поляків впала на Жидів на випадок, як-щоб Жиди не мали станути по стороні Українців, яким сей край належиться на основі людських і законних прав.

Наслідком сього напряму являється те, що у крівавій боротьбі між Українцями й Поляками за останні роки, яка також трагічною стае для українського народу, Жиди принайменше заявили свою невтральність. Сю заяву невтральности заплатили Жиди своєю кровю. Польський погром у Львові був відповідю на неї. Шикани й переслідування стали постійним рефреном у польсько-жидівських відносинах у Сх. Галичині. Та проте Жиди на раз занятім невтральнім становищу видержали непохитно аж до розписання виборів до польського сойму.

У хвилі розписання виборів найшлися Жиди у трагічнім положенню. Жидівсько-національна партія запевнювала, що має за собою усю жидівську масу, та що ся маса відповідно до її наказу держиться невтрально.

В разі здержання від виборів грозила жидівсько-національній партії небезпека, що вийдуть давні асимілянти, с. є. Поляки мойсейового віроісповідання, і опісля як правні заступники жидівських мас заявляться негайно за прилученнем Сх. Галичини до Польщі.

Се був найважніший арґумент з усіх, що промовляли за співучастю жидівсько-народовецької партії у виборах. З другої сторони грозила небезпека, що співучасть Жидів у виборах можна булоби вважати ворожим актом проти українського народу й можна було саме в сім акті добачувати заяву за прилученнем Сх. Галичини до Польщі зі сторони жидівсько-народовецької партії.

Значить — се бувби успіх, що його жидівсько-народовецька партія не бажала осягнути за ніяку ціну.

В тім тяжкім положенню помогла вона собі у спосіб, який, правда, не був ідеальний, але в даних умовинах одиноко можливий.

Жидівсько-народовецька партія заявила, що вона приймає участь у польськім соймі тому, що своєрідні умовини поселення Жидів у Сх. Галичині до того її примушують, але вона застерігається проти сього, нибчеб сей крок означав прилученнє до Польщі й запевнила притім урочисто, що вона видержить на своїм невтральнім становищі аж до оконечного вирішення східно-галицького питання на міжнародній арені. Й так прийшло до того, що Жиди пішли до виборів. Вибрано 15-ох жидівсько-народовецьких послів, які одначе є глибоко свідомі того, що їх число — се тільки наслідок сеї обставини, що цілий український нарід здержався від виборів, і що вони ввійшли до сойму не як ісповідники польської державности у Сх. Галичині, тільки як оборонці життєвих інтересів Жидів.

Перша з тих умовин наложила на жидівських послів обовязок, заступатися в польськім соймі за права Українців.

Українці сами не мають і не хотять мати змоги заступати свої права в польськім соймі, бо вони не можуть визнати польського суверенітету, але жидівсько-народовецькі посли мають обовязок і право, виступати проти насилування українського народу у Сх. Галичині, якого принципіяльн іправа у краю вони признають і якого приязни вони не сміють позбуватися. З такої причини внесено зі сторони Жидів інтерпеляцію у справі українських зелізничних урядовців.

Ся обставина, що Українське Правительство не заняло ніякого становища до сеї інтерпеляції, є доказом сього, що український нарід признає трудність положення Жидів та що він бажає удержати з ним щирі і приязні відносини.

Одиниця в роді Ількова, якого при помочі польського гроша й польських шахрайств упхали до сойму як „українського" представника, не має ніякого права як зрадник національного одноцілого фронту промовляти іменем українського народу. Але така одиниця як др. Райх, посол, що почуває як Жид з найглибшого переконання і стоїть довірем жидівських мас, має повне право заступитися за український нарід там, де українському народови се з фактичних і політичних причин не є можливе, і має обовязок розбудити в українськім народі те переконаннє, що жидівські маси не дадуть себе більше вживати до того, щоб вислугувалися Полякам як кати проти Українців.

Я не знаю, який розвій виявить політика Жидів-народовців зі Східної Галичини. Я думаю одначе, що вона буде вірна принятій перед виборами заяві, значить збереже невтральність і подбає про те, щоб між українським і жидівським народом не утворилася прірва, яка принеслаб шкоду обидвом народам.

Дотеперішня тактика жидівсько-народовецьких східно-галицьких послів у польськім соймі успокоює з того погляду вповні.

(„Укр. Прапор").

ФІНАНСОВЕ СТАНОВИЩЕ ПЕТЕРБУРГА

На засіданні петербурського совіту був заслуханий доклад завідуючого фінансовим виділом. Докладчик зазначив повний крах мійської господарки наслідком зросту заробітньої платні, зниження купівельної здібности грошевих знаків і зменшення прибутків по місцевому оподаткуванню. Одержані в квітні й вересні субсидії від уряду не зрівноважили мійського буджету, не зважаючи на піднесення податків з торговельно-промислових підприємств. Тепер нема можливости не тільки ліквідувати стару задовжаність в розмірі 9 міліонів золотих рублів, але й покрити біжучі потреби мійської господарки. Банкові операції мійських кас дали дефіцит. Упорядкувати рахунки за минулі роки нема можливости.—Дальше піднесення податків може цілком припинити їх вступлення до міської каси. Докладчик на закінчення запропонував віддати у аренду приватним капіталістам частину мійських підприємств. Мійським совітом обрана комісія, якій доручено розглянути цю пропозицію докладчика.

ТРІЮМФ ПОЛЬСЬКОЇ НАУКИ

Польський учений світ розголосив, що на 19-го лютого 1923 року припадає 450-літня річниця народин Міколая Коперніка. Але польські вчені й уся польська преса забула одну „дрібничку", а саме, що в міжчасі, з 1582 р. заведено ґреґоріянський календар (за папи Григорія XIII). Тому, що тоді ріжниця календарів мала 10 днів — то річницю народин Коперніка треба святкувати не 19-го лютого, а березня (марта). Таким чином уся Польща святкувала народини свого великого вченого на десять днів раніше його приходу на світ. Не будучи такими ревними, присвятимо М. Копернікови відповідану згадку щойно в належний день і березня.

ЗБОРИ УКР. НАР. ДОМУ У ВИННИПЕҐУ, МАН. (КАНАДА)

Дня 3. с. м. відбулося закінчення річних загальних зборів Тов. У. Н. Д. у Виннипеґу. Усіх присутних членів було 54. Збори тривали від 9-ої вечером до 3-ої по півночи і за той час ухвалено зміни деяких точок в статуті та вибрано новий заряд товариства. Найбільшій зміні улягає параґраф 36, бо коли дотепер вибрано заряд з 15 членів то по його зміні він буде складатися з 31. члена. Однак головний заряд буде складатися лише з 13 членів, а се: з голови, двох заступників, писаря рекордового, писаря фінансового, касієра господаря і голов з кождої секції: — шкільної, співацько-драматичної, просвітної, забавово-ґімнастичної і двох бібліотекарів.

До заряду на 1923 рік зістали вибрані: — Т. Д. Ферлей, голова; Пасічний і Гунькевич, заступники; М. Стечишин, (редактор „Укр. Голосу") писар рекордовий; В. Гривнак, писар фінансовий; П. Кіпран, касієр.

Український Народний Дім стає з кождим роком поважнішою інституцією і поширення заряду було конечним для успішнійшої роботи тоїж інституції.

Загальне майно УНД. виносить біля 40 тисяч долярів, довгу є біля 15 тисяч долярів. — Дійсних членів числить поверх 70. В реєстрі є виказано, що усіх членів мав УНД. 236. Число членів отже незвичайно змаліло, але їх діяльність значно збільшилася.

Приходу мав УНД. за минулий (1922) рік 10,913 дол. а розходу 10,310 дол. В касі є 620 дол.

Бібліотека УНД. дуже богата. Книжок наукового змісту є 1338 вартости 1334 дол.; драматичних творів 392 томи, а в них 593 примірники. Їх вартість виносить 304 дол. Журналів мав УНД. 108 томів вартости 118 дол.; 9 річників часописий, разом 1852 томи. 115 томів придбано сього року до бібліотеки. Загальна вартість бібліотеки виносить $2,376.69. (Загальна вартість нот $597.45).

Після справоздання бібліотекарів члени товариства перечитали за рік 1517 томів. Найбільше читано в бібліотеці повісти; наукові книжки читано менше.

Ґардероба УНД. є також дуже богата. її вартіст виносить $5,037.70 (Пропало через випозичування ґардероби на $347.00).

ПРОСЬБА О ПОМІЧ

Кружок Українського Педагогічного Товариства в Комарні.

Комарно, дня 1. лютого 1923.

Високоповажанний Пан Пасічник,
17 Livingston St., Newark, N. J.

Звернутися до Вас з нинішним листом (писмом) приневолюють нас злорадні обставини, що нависли над нами ще від 1919 р. та погіршилися в хіру дальшого панування над нами нашого сусіда.

Політичне поневолення потягла за собою нашу господарську руїну, кинуло на нас в крайну економічну нужду. У нас немає вже змоги покрити народніх видатків, що ростуть з дня на день — а побільшуються ще і в міру довшого сусідського панування, не має змоги вести борби, яка з цього виникає.

А борбу ведемо безвстанно, хоч вже не кроваву. Ми примушені перенести її на інше поле.

В нас є тепер завдання задержати та виховати для нашого народа наймолодше покоління — єдиний наш скарб, нашу дітвору, щоб мати ким заповнити проріджені ряди борців за краще завтра „нашої Нації". Ми постановили виховувати наших найменших в свойому, рідному дусі, навчаючи їх любити все наше, цінити нашу минувшину та змагання, сміло глядіти в будуче, та поконувати всі перешкоди.

Ми основали в краю наші Рідні Школи.

Ми основали Рідну Школу і в нашому Комарні, та призначили її для цілого повіта. Сім кляс вона має і вісім учителів*).

А навчають і виховують в Рідній Школі наші учителі, — отсі самі люди, що самі переносять тягар ворожого панування, що на собі відчули болючий удар судьби, перенесли і переносять муки тюрем та неволі.

Цим людям, що нераз вже терпіли за найкращу ідею — Незалежність Нації, — що вміють любити і цінити волю та до неї стреміти, ми віддали в опіку нашу дітвору, знаючи, що виростуть з неї свідомі свої слушної справи борці.

Та в нашій теперішній праці стають нам все перешкоди. І вороги нам їх кидають, і само життя ставить. А так богато їх, що стає важко йти далі.

Одною з головних перешкод ц: брак фондів.

Наше учительство по кілька місяців неплачене. (Його місячна платня виносить 40 до 50 тисяч марок польських, на особу себто не цілих півтора доляра!) В школ біракує найподрібнійших приборів до навчання, нема карт (мап), книжок і т. п.

Матеріяльно знищене наше громадянство не всилі всього сплатити. На його лепту чекає до того ще й богато інших народніх інституцій, що рівнож потребують фондів.

Ми є безсильні, у нас нема змоги як слід вивінувати нашу школу, нема виходу із майже критичного положення.

А зновже немає у нас відваги брати на себе відвічальність за упадок нашої Рідної Школи. Ми постановили за всяку ціну вести нашу працю дальше, хиба що впадемо під її тягарем.

Та до праці і помочі ми постановили закликати сьо наше Громадянство. Нехай воно одгукнеться, нехай воно поможе нести тягар та жур о нашу школу.

Всі стани і кляси нашої суспільности, без ріжниці партій і переконань, прикликаємо на поміч. Кождого громадянина кличемо додати свою лепту, та засвідчити цим єдність стремлінь та змагань.

А в першій мірі звемо до складання жертв цих громадян, що безпосередно не відчули на собі тягару неволі, безпосередно не підпали під руйнуючий вплив чужої, ворожої господарки.

До Братів наших за синім морем звертаємось нині і їх в першу чергу звемо зложити свою жертву. Однакові терпіння нас єднають, нехай будуть і стремління наші однакові. А до Вас, Високоповажаний Пане, як до Нашого Земляка з нинішним зазивом особливо звертаємось.

Зложіть і Ви жертву, постарайтесь щоб жаден Комарнянець-Земляк від неї не відтягався. В гуртку Ваших Знакомих зарядіть збірку і вишліть на Рідну Школу в Комарні, що вже третий рік істнує серед невідрадних обставин, і третий рік виховує 300 наших дітий. Подбайте щоб постійно при кождій нагоді такі збірки переводили. А коли Ви еще є членом якого Товариства, то постарайтесь, щоб воно прилучилося зі своєю хоч найменшою жертвою, а подякою за це буде любов до Нашої вітчини, та змагання до її кращої будуччини, а любов ця родиться і кріпшає у серцях нашої дітвори.

Ми ждемо Вашої відповіди, ждемо і віримо, що наш зазив не прогомонить безслідно, і в тій надії остаємо з глубоким поважаннем

СТАРШИНА КРУЖКА УКР. ПЕД. ТОВАРИСТВА В КОМАРНІ:
о. Григорій Кліш, голова; **Петро Стасюк,** секретар; **Осип Утриско,** член старшини. За управу: **М. Сітницький.**

Замітка: Зібрані жертви слати в тамтейших грошах на адресу: о. Григорій Кліш, голова Кружка Укр. Педаг. Т-ва в Комарні.

*) Ми ще удержуємо в Комарні і ґімназію о чотири клясах і 6 учителях, і теж з добровільних жертв.

З КРАЮ.

Коби війна — порахуємось!

Косів, дня 15. І, 1923.

Дорогенький Вуйку!,

Ми здорові, чого і вам бажаємо. Дуже мене гризе, що так довгий час не маю відповіди на лист, котрий писав до вас ще у листопаді. Я описав був вам усьо, як ви просили в листі з 29. X. — про вибори, за дідича, Стаху і за всьо. І не знаю, чи ви неотримали, що так довго не маю від вас жадної відомости.

У нас тепер богато „ліпше", бо до виборів то лиш декотрих гнали жандарми. А котрі таки не хотіли іти, то нічого їм не зробили. А інтеліґентів поарештували і тримали у арешті аж до повиборах. Але то ще нічо. Тепер богато „ліпше", бо 23. XII. зробили перегляд на хлопці від 21 до 22 років. **Позганяли війско і жандарми силою і кажуть що то „добровольці",** а уже на 23. І. мусять іти до війска. А до 27. І. мають мельдуватися усі від 24-ох років до 40, бо хто не буде, то буде караний після „війскового закона", а ще до того пішлють карну експедицію, то є війско на утриманнє. Оттаке добро у нас відбуваеся. Тепер вибрали послів, а потому посли вибрали президента, котрий для грубачів не був добрий. То вони на другий день по виборі убили його. Відтак вибрали собі другого. Тепер забирають до війска до 40 років, тай хочуть зачинати „свіжу роботу". Треба відай буде іти знов на пару літ від хати...

Уже приходить до крайного. Пере двиборами казали, що як виберуть послів, то усьо поліпшиться, що в сьо буде дешевше, що доляр упаде на 1000 „шмарків". А по виборах так поліпшилося, що доляр тепер коштує у нас 40,000 марок, а завтра може буде уже із 50,000 (уже і є!) Годі усьо описувати, що кілько коштує, бо гандлярі рахують усьо після доляра. І так з дня на день „поліпшуеся". Може поліпшиться аж тоді, як заберуть усіх до 40 літ воювати. Тоді відай усьо полагодять. Бо инакше не годен уже жити. Як маєш вечером міліон марок, то рано уже лиш маєш пів, бо до рана усьо подорожіло ще раз так, як було. Лише один другого називає дурним, нащо тримав марки, чому що за них не купив ще вчора. Але відай дуже борзо будуть усі дурні, бо марки польські дуже щось ростуть (?!)

Ви не дуже ще кваптеся, Дорогенький Вуйку, у рідні сторони. Могли би ще і вас на війну забрати. Ви не знаєте, як вона виглядає, то не зичу вам. Я уже добре її пізнав за пять літ. Але тепер, то дай Боже, щоби була як найборше, то бим відплатився і за тих пять літ, чом стратив усьо. Пішов мій молодий вік і здоровлє в італійських горах, а нині я жебраком. Але ще раз як бим пішов, то уже знавбим як воювати і що робити, і за кого битися. Пімстивбимся за кривди, за усьо дотеперішне „добро". У нас уже кождий знає, що то є війна і ніхто не дуже її боїться, так як опередно боялися наші люди і утікали від своїх хат. Тепер би уже ніхто не утікав. Може і весною усьо зміниться...

Тепер кождий жиє з дня на день, як під обухом, але усе таки сподіваємося, що колись мусить бути инакше!

Описувавбим більше, але на всьо і паперу не стало би. Про дідича незнати де подівся; пропав на війні.

(Дальше приватні справи).

ПРОСЬБА О ЗБІРКУ НА НАРОДНИЙ ДІМ

Васидів, в лютім 1923.

Дорогий Земляче!

В нинішнім лихолітю українського народа біда примушує нас шукати помочи.

Братти! Ви хоч на чужині, далеко від своїх рідних, то однакож Вам лекше живеться, чим нам тут, на землі, злитій потом наших спільних батьків. Із печурних згладів не можемо Вам подати того, що хотіли розказати. Ви знаєте, Ви відчуваєте, бо Ви на волі, а хоч як живемо тяжко ,то однак не закладаємо рук і хочемо бодай своїм дітям зготовити кращу долю. Закладаємо ріжні культурно-освітні товариства, одначе не маємо де помістити. Девальвація гроша не дає нам власними силами здобутись на поставлення якогось будівлі, а з уряду на кождім кроці ставлять перешкоди. Не дозволяють зарядити і перевести збірки. — Не тільки уряд, але свої люди, запроданці, несвідомі, підлизайки — хотять панською ласкою дійти до гаразду. Не розуміють, що пан стягає на його ріїну і хоче нас поробити своїми наймитами.

Серед таких обставин читальня тов. „Просвіта" і кооператива „Рільнича Спілка" в Василеві постановила взятися до будови власного дому, бо в своїй хаті, своя правда і сила і воля. Однак вартість гроша польського, який курсує в нашій країні є так низька, а будівельний матеріял такий дорогий, що ми члени обох товариств не можемо здійснити наших намірів. Длятого вдаємося до Вас о поміч і просимо: Поможіть нам! Не ласки, не милостині просимо, але просимо Вас сповнити і помочи нам сповнити народний обовязок.

Просимо Вас занятись збіркою серед еміґрантів-Українців з нашого села, хай би нам своєю лептою помогли докінчити почате діло, так важне для українського народа. Воно буде одною з твердинь перед знищенням нашого народа. Не відмовте нам своєї помочи, а імена Ваші будуть записані золотими буквами в відродженню свого народа. Жертви збірки просимо слати в долярах, так щоби ми долярами дістали. Шліть на адресу: Читальня Товариства „Просвіта в Василеві, п. Корчів коло Угнова, повіт Рава руська, Галичина.

ЗА ВИДІЛ:
Іван Вітик, Іван Дмитерко.

Це письмо прийшло до д. Мартина Птрика, якого адреса: Mr. M. Petryk, Box 33, Power, W. Va.

Хто хоче може післати жертву прямо до краю, або на руки д. Петрика.

МІТИНГИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗА

НЮ ГЕЙВЕН, КОНН. Тов. Любов, від. 370 повідомляє, що мітинг відбудеться о 2. годині пополудни в неділю 18. марта в церковній галі під ч. 127 Парк ул. На порядку нарад є важні справи до полагодження. Проситься членів явитись на означений час. — М. Довгий, предс.; Н. Хабінець, секр.

ЙОНКЕРС, Н. Й. Тов. Подільська Січ, від. 8 повідомляє, що четвертьрічний мітинг відбудеться о годині 5.30 вечером в неділю, 18. марта в церковній галі при Честнат стр. На порядку нарад є важні справи до полагодження. Присутність членів пожадана. Неявившийся член заплатить кару 50 ц. з урядник 1 дол. — І. Логойда, предс.; С. Пилипишин, секр.

ДЖЕРЗИ СИТІ, Н. ДЖ. Тов. Українська Січ, від. 170 повідомляє, що звичайний мітинг відбудеться о годині 7.30 вечером в суботу, 17. марта в галі церковній під ч. 57-59 Сусекс стр. На порядку нарад важні справи до полагодження. Проситься всіх членів явитись на мітинг і вирівняти свої місячні вкладки. Неявившийся член заплатить кару 50 цнт., а урядник 1 дол. — А. Кругляк, предс.; Г. Павлик, секр.

ФИЛАДЕЛФІЯ, ПА. Осідок від. бюма всім членам бр. св. Георгія, від. 50, що звичайний мітинг відбудеться в неділю, 18. марта о годині 12.30 сполудня в галі У. А. Горожан під ч. 822 Н. Френклин стр. На сей мітинг запрошується усіх членів, котрим залежить добрі і розвій організації, ави явиться всі як оден, бо є дуже важні справи до полагодження і переголосування референдум в справі календаря на 1924 рік. Проситься всіх членів, котрі довгують з вкладками, щоби вирівняли, бо в противнім разі будуть суспендовані. Кождий член повинен привести нового члена, бо будеться приймати нових членів до У. Н. Союза і до братства. Члени, котрі не виповнять своїх вкладок, будуть суспендовані з У. Н. Союза і братства. — І. Житчин, предс.; Н. Наконечний, кас.; Н. Волос, секр.

ШІКАҐОВСЬКА УКРАЇНСЬКА ГРОМАДО!

Наука о відродженню українського народа буде викладатися що неділі від 10-ої до 12-ої години рано під числом 824 N. Robey St. на тему „Український народ і його обєднанне". 50,56,63

Володимир Бирчак.

ІНВАЛІД.

Я ввійшов в подвіря дому, де я жив. На цапку до різання дров сидів стрілець з українськими відзнаками а без лівої ноги.

Се діялося в Ужгороді; коли по світовій війні ми, Українці, як і другі угнетені народи вивили свою волю, що хочемо самі правити собою в своїй власній хаті і коли ми ту свою хату вибудовали своєю волею, мечем і кровю. Але наші найблищі сусіди, що самі враз з нами скинули кайдани і здобули свою волю, нашої не вшанували, а ще підюджені і скріплені близьким зі заходу, пішли походом на нашу молоду державу, дом на нашу молоду державу, яка щойно будувалася. На волі пройшла нам осінь і зима й весна. Наші війська боролися весь час. Боролися в осени, боролися в зимі, боролися на весну, аж в літі не стало хліба їх крісам, та широким ненаситним гирлам армат і стали уступати. І знов вище вперід і знов уступали, аж перейшли Збруч і тут згинули на широких степах України, знеможені голодом і побиті тифом.

Частина галицької армії знайшла захист в молодій чехо-словацькій републиці. Кромі військових знайшло тут приют і много світських збігців. Мене вибрано головою комітету допомоги українським збігцям з рідної землі, бо ті без перерви приходили. Обдерті, босі. Урядові, що не дістали у ворога служби, стрільці, яких мучено в таборах голодом і зимном і старини, яких боротьбу о волю названо злочином. Сі всі переходили через Карпати на ненависні, зелені пашпорти...

Увійшов я на подвіря свого дому, побачив українського стрільця і я вже знав, чого він до мене. У мент огорнула мене нехіть, утома й змучення. В комітеті, якого я був головою, не було грошей. Перед двома літами вислано з Києва до ріжних держав місії, щоби добре репрезентувати українську державу, а ті... Витрачено весь державний скарб, за то коли прийшлося допомогти збігцям, не стало грошей. Комітет жив тим, що складали місяць в місяць самі таки збігці, які мали вже місця й пускали коріння на нових землях. Але й тих грошей з дрібних складок було дуже мало. А тут майже день в день нові й нові збігці. От і інвалід, допоможи йому — коли порожна твоя каса.

Та ще важнійше від грошей було тепле слово, розрада, надія. Але нині я був змучений, знеохочений. „Тихою ходою підповзала до мене жовта меланхолія і злість..." Я не досипляв ночей, вісти з рідної землі були невеселі і не приголомшували, а били обухом по голові. Я ставав дражливий, шукав тиші і спокою, а тут нові відвідини... гість приносив напевно ціле пекло в душі, про яке я мусів вислухати, пережити у раз з ним. І мною кинуло. Щось стиснуло за горло.

Переді мною пересунулися вже сотки збігців, кождий з них кинув дім, родину і вигоди і йшов на невідоме і непевне. Одні з них зіскакували з поїздів, як везено їх в тюрму, другі скидали все зі себе майже до сорочки, підкуплювали тим жандармів і втікали, ще инші носили маленького друга в кишені, який їх увільнив. Одну картину нашої кривавої історії приносив кождий з них в своїй душі. Високий підем духа, надлюдські змагання і криваві бої. Арешти, побої і знущання. В Домбю обіли наші голодні тіни все листя із верби... топидися, вішалися, щоби далі не дати знущатися над собою. Але та кривава карта ще не була списана до краю. Перед кождим, що втікав за Карпати, ставало рубом питання: що далі? Що далі буде з Україною, що далі буде зі мною? Де притулю свою голову. Чужа держава — не рідна мати.

Деякі збігці приходили вже зломані на дусі. Найліпших синів України називали злодіями і їм і тільки їм приписували все горе, инші не мали вже сили до життя й тільки плакали й стогнали. Ось тому й боячися я цілим підходити до збігців, щоби не вразити їх яким твердим, неприв'ітним словом. А ще нині був я змучений, а тут треба усміхнутися сердечно, промовити тепле слово, як лікареви до хорого. А я не міг!

Але стрілець з українськими відзнаками а без лівої ноги вже передив мене, він зірвався скоро, лівою рукою сперся на свої палиці, випрямився, як колиб стояв в ряді і перед старшиною і проголосив:

— Український Січовий Стрілець З—ий! — З його очей бив огонь. Мені згадалася Маківка.

Ми звиталися. Від мене щезла в мить моя утома й неохота.

— Що скажете?

Подав мені поручаюче письмо від знакомого старшини. Просив, щоби українському інвалідови, бувшому У. С. С. дати грошеву допомогу, аби він купив собі прилади до голення і стриження волосся

— Вмієте голити? — спитав я.

— Вже вмію, а щож мені робити? Хочу працювати й заробити, а заробію, то віддам.

З його слів і з його очей тріскала охота до життя і я був мило збентежений. Я всів біля нього і ми стали говорити. Над нами розпростерли високі акації свої стріпіхаті віти, струмючи жарке проміння сонця. Усіди ми й стали згадувати ціле давне — а вже так давне, ще вчорашне — і знов, здається, завтрішне.

... Походив з галицького Поділля й був одинаком в свого батька. Мав кільканайцять моргів урожайного подільського поля, пасіку й млин. Тільки жий та вживай; але настала війна, „заварилася" доля України — чиж мав сидіти дома, коло батька? Може мав супокійно орати батьківську ниву, сидіти в пасіці й прислухуватися як там гуде божа муха — коли недалеко гуділи кулемети, ревіли арматні гирла, жадні пожежі й крови, а шрапнелі орали, сіяли й волочили поле за нашу Україну? Чи мав сидіти дома? Числив тоді девятнайцять літ, а кождий рік як здоровий оріх. Напдечник взяв на себе й гайда до Січових Стрільців! Маківка, галицьке Поділля й широка Україна. В 1918 був знов в Галичині. Обляґав Львів. Три місяці змагався, аж польський гранат урвав йому ліву ногу. Щож робити? Гранат — на війні звикла річ, урвав ногу? — і ще добре, що не обі, бо ось має деревляну й далі ходить, живе на божому світі. Остав далі в українськім війську, був при шпиталі, обслугував других. Та от прийшлося перебрести Збруч. І він пішов на широку Україну, вірив як і всі, що через Київ вернеться домів.

Тиф. І оден і другий. І був в Київі, коли галицькі війська його заняли. І ходив на своїй деревлянці по Одесі, коли в ній гуляли більшевики. І в Жмеринці попав в польський полон і вернув домів.

Сумні ниви. Не гуде вже на пасіці божа муха. Батько постарівся, знемігся.

— Бери, сину, господарство в руки — каже батько. А мати глядить на ногу й заливається слезами. Нудно, скучно дома. Неспічне діло не дає спочати. Якось вечером закрадається в хату знакомий сотник з УСС. Обросний та обдертий.

— Брате стрільче, ми разом були на Маківці, а нині Ляхи гоняться за мною, сховай мене в себе на день, на два, най спочину, а потім піду в широкий світ.

Чи міг його не сховати? Свого сотника з УСС? Сховав. А тут вже на другий день прикоять Ляхи. Хтось видно доніс. Питають, чи я кого не скрив? А вжеж, що ні. Але ті не вірять, а все перешукують, перетрясають. Перекинули всю хату, стодолу і стайню. Не знайшли. Слава тобі, Боже! Та ні, вони в друге зачинають. Знайшли таки в сіні. Тоді побили нас обох; мені вибили два зуби, йому одно око. В кайдани й повели. Куди дівся сотник, вже й не знаю, мене повезли на Домбе, між наших святих мучеників — на під умерті та голодні тіни. Нині голод, завтра студінь та безхліба, а там побої і нагаї. Над тіннями розпростер тиф свої всесильні білі крила. Я приїхав і силою пристаю до гурту, мандруємо зі серого світа в той, поволи, з дня на день — але певно, з дня на день. Не підуть, де уже ходять, але тіни. День в день свіжемо могили, день в день приходять нові, щоби було кому завтра нам вспити могилу. За що?! Що я Українець? Сиджу нераз і в пів сні думаю про те... Вільно бути Ляхом, Німцем, Французом... Гей, гей, не довго буде той лад на світі, такий справедливий! За щож терпимо ми всі?! — думаю нераз і сам пястук затискається і сверблить толоня, щоби знов взяти кріс і знов зачати ним пізнати газ, в собе дома і в цілій Европі.

Мій батько писав тимчасом прохання за проханнями, щоби мене випустили. В кождому проханню кожню букву підпирає і скріпляє батько польськими марками. А далі не видержав, приїхав на свята зі сестрою. Але батька не пустили до мене, злочинця. Сестра закралася й передала через решітку кусок свяченої пасхи. Заллялася ревними слезами побачивши мене.

— Не плач! — кажу. — Ні ти, ні старий батько, ні мати най не плаче! Нині співається їх пісня, а наше все долі, поругане й опльоване. Але завтра; ні ще таки нині, з нашого терпіння з наших затиснених зубів родиться завзяття, кров полеглих виростати його не.

Не дждався звільнення і втік з Домба. Довго вагався, чи вдасться втечи на одній нозі, а далі зважився. І ось я тут. Між своїми зароблю бритвою, приберуся трохи і спочину, а там я вірю, що ми знов підемо в полі. Вірю, що знов заграють наші сурми, станеть до бою наші ряди. Чи й я піду? Певно, що піду! Стратив я за Україну ліву ногу, може стратити ще й праву, коли того буде треба для моєї України. Бо конець-кінцем що то таке нога? — і по його лиці перебіг усміх і його очі запалали.

— Дивіться: на одній своїй нозі а другій деревляній втік я з Домба, по 15 кільометрів в день, а колиб я втратив ще й праву ногу, то на двох деревляних перейду усе хоч пять кільометрів в день, отже ще можу йти на війну й оддати й другу ногу, щоб тільки вільна була Україна.

Я стиснув йому руку.

Я вірив я кріпко, як кріпко не вірив ще ніколи, в світлий день Твого воскресення, моя Україно.

Ужгород, 2. 9, 1921.

ЧИ ВИ ЗНАЄТЕ ЩО

в Канаді є товариство, яке зоветься Український Червоний Хрест? Се товариство збирає жертви для допомоги вдів, сиріт, калік і білої хвільної дітвори. Чи Ви знаєте, що цигаретки Гелмар дають Вам якість, яка вам цигаретки дають Вам якість!!?